

616.9
L-86

Ա. ԼՈՒԿԻՆ-ԲՈՒՏԵՆԿՈ

Բ Ծ Ա Վ Ո Ր Տ Ի Ֆ

ԻՆՁՊԵՍ ԵՆ ՎԱՐԱԿՎՈՒՄ ԲԾԱՎՈՐ ՏԻՖՈՎ

Բծավոր տիֆը վտանգավոր վարակիչ հիվանդությունն է: Բծավոր տիֆից պաշտպանվելու համար պետք է գիտենալ, վոր նա հիվանդից առողջին և փոխանցվում վոջիկների միջոցով: Հիվանդին կծելով, վոջիկները ծծում են նրա արյունը, վորի մեջ հիվանդության հարուցիչներ կան: Յեթե վորոշ ժամանակից հետո վարակված վոջիկն ընկնում է առողջ մարդու մաշկի վրա, նա կծելու ժամանակ նրա արյան մեջ է մտցնում վարակը և այդպիսով վարակում նրան բծավոր տիֆով:

Վարակումը կարող է տեղի ունենալ և այն ժամանակ, յերբ քորելու ժամանակ ճխում են վարակված վոջիկներին և նրանց կղանքը: Այդպիսի դեպքերում վարակը ներս է թափանցում հաղիվ նկատելի քերծվածքների միջոցով, վորպիսիք միշտ լինում են մաշկի վրա քորելու ժամանակ:

Բծավոր տիֆով կարելի չէ վարակվել վոչ միայն հիվանդի հետ առմիջականորեն շփվելու ժամանակ: Յերբեմն հիվանդի մոտ յեղած մարդն ինքը չի վարակվում, բայց նրա հագուստի վրա կարող են վարակված վոջիկներ դնվել ու այդպիսով նա կարող է վարակը փոխանցել ուրիշներին վրա:

ԻՆՁՊԵՍ Ե ՍԿՍՎՈՒՄ ԲԾԱՎՈՐ ՏԻՖՈՎ ՀԻՎԱՆԴԱՆՈՒԹՅԱՆ

Բծավոր տիֆով վարակվելուց հետո միանգամից չեն հիվանդանում: Հիվանդության առաջին նշանները յերևում են վարակվելուց 8—14 որ հետո, իսկ յերբեմն ավելի ուշ: Հիվանդության այդ դադանի շրջանից հետո վրա յե հասնում բնդհանուր աղարության, յերևան են գալիս գլխացավ, ցավեր վերջավորություններում, ցավ դոտկատելում: Յերկու— յերեք որվա ընթացքում ջերմաստիճանը բարձրանում է մինչև 39 կամ 40 աստիճանի: Հիվանդության չորրորդ—յոթերորդ որը մարմնի վրա յերևան է գալիս ցան՝ մանր վարդագույն—կարմիր բծերից (բծերի մեծությունը— կիսից մինչև վոսպի հատիկի չափ): Այդ ժամանակ հիվանդի յնքնազգացումը յուրնը վատանում է, նա յերբեմն կորչում է գիտակցությունը և դառանջում է:

Սովորաբար հինգ վեց որից հետո ցանն աստիճանաբար անհետանում է: Բարձր ջերմաստիճանը մնում է 12—16 որ, իսկ հետո մեծ մասամբ աստիճանաբար ընկնում: Լրիվ առողջացումը դանդաղորեն և սկսվում բծավոր տիֆ տարած մարդն աշխատունակ է դառնում 1 և կես— 2 ամսից հետո, յեթե հիմնական հիվանդության ընթացքը բարդություն չի միտցել:

616.9
L-86

ԲՄԱՎՈՐ ՏՈՅՈՎ ՎԱՐԱՎԵԼՈՒՅ ՊԱՇՏՊԱՆՎԵԼՈՒ ՀԱՍԱՐ ՀԱՐԿԱՎՈՐ Ե ԹՈՒՅԼ ՉՏԱԼ
ՎՈՋԻԼՆԵՐԻ ՅԵՐԵՎԱՆ ԳԱԼԸ

Անշուշտ, յուրաքանչյուրը ղեկավար, վոր մարտեր մարմինը, մարտեր սպիտակեղենն ու հաղթանակը, մարտեր բնակարանը— կուլտուրական կենցաղի այս բոլոր տարրական պայմանները միաժամանակ հանդիսանում են այն պայմանները, վորոնք անհրաժեշտ են մեր առողջությունը պահպանելու համար: Այժմ հարկ չկա հիշեցնելու, վոր անհրաժեշտ է հաճախ լողանալ բաղնիքում կամ տանը տաք ջրով ու սապոնով, հետևել մազերի մաքրությանը, հաճախ փոխել հագնելու և անկողնի սպիտակեղենը և այլն:

Մաքրասիրտության այս հիմնական կանոնների ուշադիր պահպանումը միաժամանակ կարևորագույն միջոց է վոջիլները— բժավոր տիֆի փոխանցողները ներս տանելու դեմ: Յեթե հազուադեպ վրա վոջիլ էլ ընկնի, ապա մաքրասիր մարդու մոտ նա հարմար պայմաններ չի գտնի բաղնիքում համար: Բայց և աչքից պետք է նկատի ունենալ, վոր չնայած բոլոր նախազգուշական միջոցներին, վոջիլը կարող է ընկնել վերնազգեստի վրա (սամբոյի մեջ, սրամվայում և այլն): Այդ պատճառով անհրաժեշտ է ամեն օր մաքրել վերնազգեստը, զիջելը չծածկվել նրանով, վերնազգեստով չնրստել ու չպառկել անկողնի վրա, վերնազգեստն անկողնի վրա չդնել և մաքուր սպիտակեղենն անանձին պահել վերնազգեստից: Յերկաթուղով, չողենով կատարած ճանապարհորդությունից վերադառնալուց հետո անհրաժեշտ է հենց իսկույն խնամքով լողանալ, փոխել սպիտակեղենը, իսկ հազուադեպ հոգմահարել և ուշադիր կերպով մաքրել խոզանակով:

Հանրակացարաններում, վորտեղ մոտիկ շփման մեջ շատ մարդիկ են ապրում իրար հետ, անհրաժեշտ է հատուկ ուշադրություն դարձնել մաքրությանը: Ընդհանուր սենյակում բոլոր ապրողների պարտականությունն է խստորեն կատարել բոլոր սանիտարական կանոնները և հանրակացարանը պաշտպանել վոջիլների մտնելուց: Հանրակացարանի ամեն մի նոր բնակվող նախապես պետք է անցնի, այսպես կոչված, սանիտարական անցաթուղի միջոցով: Այսպես նա լողանում է բաղնիքում, իսկ այդ ժամանակ նրա սպիտակեղենը տեղավորվում է զեղինակցիոն կամերայում: Եթե սպիտակեղենի վրա միջատներ կային, նրանք վոջնանում են կամերայի մեջ: Այսպիսի սանիտարական մշակումը պետք է կրկնվի վոջ ուշ, քան ամիսը մեկ անգամ: Հանրակացարաններում մահճակալների միջև պետք է Օ/Ա մետրից մինչ պակաս արանք թողնել: յուրաքանչյուր մահճակալի մոտ պետք է լինի առանձին աթոռ կամ տարբերակ հազուադեպ համար:

ԻՆՁՊԵՍ ՎՈՋՆԶԱՅՆԵԼ ՎՈՋԻԼՆԵՐԻՆ

Յեթե հայտարարված է թեկուզ մեկ հատ վոջիլ, անհրաժեշտ է անմիջապես միջոցներ ձեռք առնել այդ վտանգավոր միջատներին ու նրանց հիվանդ (անիծները) վոջնաչացնելու համար: Այդ պետք է անել հետևյալ ձևով:

1. Գլուխը լվանալ նստի խոռոչում տաք ջրով (մեկ թաս ջրին ավելացնել մեկ կերակրի գդալ նստի): Գլանից հետո լվանալ ջրով ու սապոնով: Կոնստակերի ու ցայլի մաքրում տեղերին բնեղին կամ նստի քսել և ամբողջ մարմինը լվանալ տաք ջրով ու սապոնով:

2. Հանել հագնելու և անկողնի ամբողջ սպիտակեղենը և 15 րոպեյով

յնաչացնել ջրում կամ 12 ժամով թրջոց դնել: Նստի վոջիլի 5 տոկոսանոց չուծույթի մեջ, կամ թե 30 րոպեյով կախել տաք թոնիրում: Այդ միջոցներին մեկով վոջիլները վոջնաչացնելուց հետո միայն կարելի է սպիտակեղենը լվանալ:

3. Վերնազգեստը հարգուկել տաք հարգուկով: Առանձնապես խնամքով պետք է հարգուկել բոլոր ծալքերը, կարերը և այն տեղերը, վորոնք սերտորեն շփվում են մարմնի հետ (գոտին, ոտքերը և կոնստակերը), քանի վոր հենց այդ տեղերում են ամենից ավելի հաճախ բուռն դնում վոջիլները: Հարգուկելու փոխարեն վերնազգեստը կարելի է 30 րոպեյով կախել տաք թոնիրում:

4. Մահճակալներն ու հատակը լվանալ տաք ջրով ու սապոնով:

5. Յեթե կա զեղինակցիոն կամերայով բաղնիք (սանիտարական անցաթուղի), հարկավոր է լողանալ նրանում, իսկ սպիտակեղենն ու վերնազգեստը, միջատներին վոջնաչացնելու համար, հանձնել զեղինակցիոն կամերա:

Առանձնապես վտանգավոր է, յեթե վոջիլները յերևան են դալիս հանրակացարանում: Այդ դեպքում տվյալ հանրակացարանի բոլոր ապրողները պետք է դնան սանանցաթուղի, իսկ հանրակացարանը զեղինակցիոն յենթարկեն, այսինքն վոջնաչացնեն միջատներին:

Մարմնի, սպիտակեղենի, հազուադեպ վրա և սենյակում միջատներին վոջնաչացնելու բոլոր միջոցառումները պետք է կատարվեն միաժամանակ, հակառակ դեպքում նրանք իրենց նպատակին չեն հասնի:

ԲՄԱՎՈՐ ՏՈՅՈՎ ՀԻՎԱՆԴԱՅՈՒՄԻՆ ՊԵՏՔ Ե ԱՆԽՈՒՄԻՍ ՀԻՎԱՆԴԱՆՈՅ ՏԵՂԱՓՈՒՆԸ

Բժշկին կամ բուժակին պետք է հայտնել բոլոր տենդոց հիվանդների մասին, քանի վոր նրանց մեջ կարող են բժավոր տիֆով կամ ուրիշ վտանգիչ հիվանդությամբ հիվանդներ լինել: Յեթե բժիշկը հաստատում է, վոր հիվանդությունը բժավոր տիֆ է, հարկավոր է հիվանդին շատուց կտրուկ հիվանդանոց տեղափոխել: Հիվանդացածը վորքան ավելի շուտ է հիվանդանոց տեղափոխված, այնքան ավելի լավ է լինի իրեն և քիչ ջրջապատողների համար: Միայն հիվանդանոցում է կարելի կազմակերպել հիվանդի պատշաճ խնամքը, վորն անհրաժեշտ է այդ ծանր հիվանդության ժամանակ: Հիվանդանոցում հիվանդը միշտ կդառնի բժիշկների հսկողության տակ, իսկ աղբյուրի մշտական հսկողությունն անհրաժեշտ է, վորովհետև այդ հիվանդության ժամանակ լինում են շատուց բժշկական ոգնություն: Այսպես ծանրոք տան տեսակ անապատելի ու վտանգավոր բարդություններ: Հիվանդացածին տեղափոխելով հիվանդանոց, մենք միաժամանակ վերացնում ենք շրջապատողների համար բժավոր տիֆով վարակվելու վտանգը:

Բժավոր տիֆով հիվանդացածին հիվանդանոց տեղափոխելուց հետո իսկույն ետք անհրաժեշտ է վարակի տարածման դեմ ձեռք առնել հետևյալ միջոցները՝ (այս բոլոր միջոցները պետք է անցկացնել միաժամանակ):

1. Հիվանդի հագնելու և անկողնի սպիտակեղենը, նրա հազուադեպ ու իրերը դարձել պինդ կտորից կարված տոպրակի մեջ և հանձնել զեղինակցիոն կամերա: Մինչ զեղինակցիոն (միջատների վոջնաչացումը) վոջ վոր հպարտ և ողորդի հիվանդի իրերից:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0285688

2. Այն սենյակը, վորտեղ գտնվում էր հիվանդը, դեպքնակցիա կատարել և հատակը խնամքով լվանալ տաք ջրով ու սապոնով:

3. Բոլոր նրանք, ովքեր յեղել են հիվանդի մոտ, պետք է դնան սանիտարական անցաթուղ կամ իրենք ձեռք առնեն վոջիլներին վոջնչացնելու վերահիշյալ միջոցները, վորովհետև վոջիլները հիվանդից կարող էյին նրանց անցնել:

Հիվանդին հիվանդանոց տեղափոխելու որվանից 14 որ անընդհատ, ամեն որ պետք է չափել հիվանդի հետ միևնույն սենյակում բոլոր ասպրողները ջերմաստիճանը: Ջերմաստիճանի յուրաքանչյուր բարձրացման մասին անհրաժեշտ է անմիջապես հայտնել բժշկի կամ բուժակի, իսկ մինչև նրանց դալը տենդոդ հիվանդին առանձնացնել առողջներից:

Ֆարական Ռուսաստանում մեծ թվով զոհեր տանող բժավոր տիֆը այժմ մեղ մոտ հազվադեպ է պատահում, սակայն մեր յերկրում կան բոլոր պայմանները, վորպեսզի յիովին վերացնենք այդ ծանր հիվանդությունը: Այդ բանին մենք կարող ենք հասնել ամենաեղատ ապագայում, յեթե բժավոր տիֆը կանխելու միտարելյալ բոլոր միջոցառումների մեջ ակտիվորեն մասնակցեն վոչ միայն առողջապահական դժով աշխատողները, այլ և ամբողջ բնակչությունը:

А. Лукин-Бутенко

С И П Н О Й Т И Ф

Армян, Ереван, 1940 г.

Թարգմ. Ավ. Շարիրյան, պատ. խմբագիր՝ Ս. Մկրտչյան
Տեխ. խմբագիր՝ Ան. Գասարյան, սրբագրիչ՝ Վ. Ավագյան:
Գրավիտի լիազոր Ս—319. Պատվեր 474. Տիրաժ 3000. Հրատ. 5280.

Հայպետհրատի տպարան, Յերևան, 1Էնրինի 65